

Л.Є. Петухова
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету дошкільної та початкової освіти,
Херсонський державний університет,
м. Херсон,
petuhova@ksu.ks.ua

ІННОВАЦІЙНІ КАТЕГОРІЇ ТРИСУБ'ЄКТНОЇ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Трисуб'єктна дидактична модель – концепція групи українських науковців (О.В. Співаковський, Л.Є. Петухова, Г.М. Кравцов, Н.А. Воропай, В.В. Коткова), які прагнуть осмислити трансформаційні зміни вищої освіти сучасності, що не обмежується лише освітньою, науковою та управлінською діяльністю, а розширює свої функції до селекції та інновацій.

Наукова концепція трисуб'єктної дидактики отримала позитивне схвалення відомих науковців В.Г. Кременя, Н.В. Морзе, О.Я. Савченко, які вбачають в ній втілення інноваційних положень, що дозволить розширити знаннєве поле педагогіки. Разом з тим, проблематика трисуб'єктної дидактики є доволі дискусійною. Так, на думку В.Г. Кременя, застосування означеного терміну до всіх суб'єктів дидактики – «викладач», «студент», «ІКПС» – по суті має метафоричний характер і може викликати заперечення.

Про правомірність співвідношення ІКПС як рівноправного суб'єкта навчання поряд з викладачем та студентом свідчать статистичні дані показників вагомості компонентів: студент (32,5%), викладач (35,8%), ІКПС (31,7%), отриманні в результаті анкетування 214 студентів та 27 експертів [2, 272].

Крім того, на наше переконання компонентами ІКПС є не тільки технології, але й людські ресурси, які неперервно їх оновлюють зі швидкістю, що постійно зростає. У цьому сенсі необхідно наголосити на існуючому якісно новому освітньому середовищі, на відміну від того, яке було 15-20 років тому.

Трансформація традиційної освітньої парадигми, динамічний розвиток ІКПС, перехідні умови від суб'єкт-суб'єктної до трисуб'єктної моделі стали основними передумовами виникнення та

видозміни головних дидактичних категорій.

Маємо на меті конкретизувати інноваційні категорії трисуб'єктної дидактичної системи.

Освітні цілі полягають у формуванні ключових та професійних компетентностей, лідерських якостей; цілеспрямованому розвитку творчої самодостатньої особистості; забезпеченні функціонування інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища та його синхронізації в освітньому середовищі.

Найбільш ефективними *підходами* виконання вищезазначених цілей є середовищний, полісуб'єктний, компетентнісний, системний, системно-синергетичний, діяльнісний, інформаційний, акмеологічний.

Інноваційними *принципами навчання* є принцип вільного доступу до освітніх ресурсів, принцип інтеграції освітніх ресурсів; принцип глобалізації знань, принцип організації глобальних освітніх аудиторій, принцип WEB-мультимедіа подання навчальної інформації, принцип багатомовності в процесі навчання, принцип асинхронності сучасних моделей управління навчанням, принцип гармонізації з середовищем, принцип формування соціально-інформаційної імунної системи особистості, принцип дивергенції при реалізації власної освітньої траєкторії.

Зміст освіти інтегрований, орієнтований на фундаментальний і прикладний аспект діяльності майбутнього фахівця. Він спрямований на усвідомлення сучасної наукової картини світу, освоєння сучасних методів і засобів наукового пізнання, успішну соціалізацію особистості, створення умов для безперервної освіти в умовах насиченого активного інформаційного середовища.

Переважають проблемно-пошукові, дослідницькі *методи навчання*. На відміну від традиційної моделі, дослідницька робота організовується в комп'ютерних лабораторіях, актуальними є обчислювальні експерименти, застосовуються телекомунікаційні навчальні проекти, реалізується дистанційне навчання.

Засоби навчання: технічні засоби, ІКТ, гіпертекстові, мультимедійні навчальні матеріали, бази даних навчального призначення, мережні засоби проведення відеоконференцій і відео лекцій, ефективна система моніторингу навчальної діяльності, дистанційні засоби організації самостійної роботи, комп'ютерне

тестування в режимах on- і off-line.

Форми навчання характеризуються динамічною структурою; акцент на самостійну діяльність студентів.

Критерії та показники результатів навчання співвідносяться з компетентністю – як результатом освітнього процесу, який досягається конкретним суб'єктом, та компетенціями (заданими нормами досягнень) [1; 2].

Отже, становлення ІКПС як рівноправного суб'єкта трисуб'єктної дидактики впливає на цілі, принципи, методи, форми і засоби навчання. Студент отримує свободу відповідно власній освітній траєкторії та потребам. Викладач стає координатором індивідуального темпу професійного зростання студента та перебуває в постійному науково-методичному пошуку. ІКПС створює умови для реалізації освітньої поведінки викладача і студентів.

Література

1. Петухова Л.Є. Інформатичні компетентності майбутнього вчителя початкових класів (В моделі трисуб'єктної дидактики): Навчально-методичний посібник / Л.Є.Петухова. – Херсон: Айлант, 2010. – 444 с.: іл.

2. Aleksander Spivakovsky, Lyubov Petukhova, Evgeniya Spivakovska, Vera Kotkova, Hennadiy Kravtsov. Three-Subjective Didactic Model // Information and Communication Technologies in Education, Research, and Industrial Applications. Communications in Computer and Information Science. Volume 412, Springer International Publishing.– 2013, pp 252-273.

Анотація. *Петухова Л.Є. Інноваційні категорії трисуб'єктної дидактичної системи.* У статті конкретизовані категорії трисуб'єктної дидактики: цілі, підходи, принципи, зміст, методи, засоби, форми навчання, критерії та показники результатів навчання.

Ключові слова: *трисуб'єктна дидактика, інформаційно-комунікаційне педагогічне середовище.*

Аннотация. *Петухова Л.Е. Инновационные категории трисубъектной дидактической системы.* В статье конкретизированы категории трисубъектной дидактики: цели, подходы, принципы, содержание, методы, средства, формы обучения, критерии и показатели результатов обучения.

Ключевые слова: *трисубъектная дидактика, информационно-коммуникационная педагогическая среда.*

Summary. *Petukhova L.E. Innovative categories of threesubjective didactic system.* The article specifies the main threesubjective didactic categories: aims, approaches, principles, curriculum, methods, forms, criteria and indicators of learning outcomes.

Key words: *threesubjective didactic, informative and communicative pedagogical environment.*